№ 43 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 4

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 4 № 43

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թոքախտը բուժելի է. Ո՞րտեղ կարող են ընդհարվել.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Հակաթոքախտային ցուցահանդէսի բացումը. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. «Դու շատ հարուստ ես»։

ԹՈՔԱԽՏԸ ԲՈՒԺԵԼԻ Է

Թոքախտը բուժելի է—ահա ինչ է ասում Թիֆլիսում բացված ցուցահանդէսը։ Այո բուժելի է, եթէ դուք վաղաժամ նկատել էք հիւանդութեան սկզբնաւորութիւնը և խկոյն միջոցներ էք ձեռք առել մաքառելու Թոքախտի զարգացման դէմ։

Թոքախտը կարելի է մի երկրից արմատախիլ անել—ահա դարձեալ ինչ է ասում ցուցահանդէսը։ Այո, կարելի է արմատախիլ անել, եթէ դուք սկսել էք բարւոքել երկրի առողջապահական և ժողովրդի կենցաղավարութեան պայմանները։

Ցուցահանդէսում այցելուի առաջ դըրված են մի շարք աղիւսակներ և գծագրութիւններ, որոնք ցոյց են տալիս թէ ինչպէս եւրոպական մի քանի երկիրներ, որտեղ Թոքախտը մեծ զոհեր էր վերցնում իւրաքանչիւր տարի, այժմ նա նըւազել է 40, 50 տոկոսով։ Մանաւանդ այդ կողմից ուսանելի է Անգլիան, որ կարողացել է մեծ աջողութեամբ կռուել Թոքախտի դէմ և այժմ առաջին տեղն է բռնում բոլոր երկիրների մէջ Թոքախտաւորների նուազագոյն Թւով։ Անշուշտ, ա-[illegible] Անգլիան կարողացել է իր համար սահմանել այդ կողմից աւելի նպաստաւոր վիճակ, քան Եւրոպայի [illegible], ուր Թէև բնական պայմանները շատ նըպաստաւոր են մարդկանց առողջութեան համար, բայց կենցաղավարութեան պայմանները չափազանց անմխիթար դրութեան մէջ են։

Մեր երկիրը, Կովկասը, ունի բնական շատ բարեյաջող պայմաններ Թոքախտի դէմ կռուելու համար, բայց մեր քաղաքների և գիւղերի առողջական պայմանները այնքան վատ են, որ մենք էլ դասվում ենք այն երկիրների շարքում, որոնք մեծ զոհեր են տալիս Թոքախտին։

Երկու ճանապարհ ունենք մեր առաջ Թոքախտը յաղթահարելու և ընկճելու համար։ Մի կողմից պէտք է բարւոքենք մեր կենցաղավարական պայմանները, որպէս զի ոչնչացնենք այն պատճառները, որոնք առաջ են բերում և պահպանում այդ սարսափելի հիւանդութիւնը, իսկ միւս կողմից հոգ տանենք սանատօրիումներ հիմնելու, որտեղ կարողանային հիւանդացածները գտնել ամեն տեսակ յարմարութիւններ՝ կազդուրելու իրանց առողջութիւնը։

Թոքախտը բուժելի է, Թոքախտը կարող է արմատախիլ լինել, եթէ մենք անկեղծ ցանկանանք և գործնականապէս իրական միջոցներ գործ դնենք մաքառելու նրա դէմ։

ՈՐՏԵ՞Ղ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԸՆԴՀԱՐՎԵԼ

Պատերազմական բեմը դեռ նոր փոփոխութիւններ չէ կրել։ Հակառակ բանակների առաջապահները մի քանի կէտերում սկսել են հանդիպել միմեանց, բայց լուրջ ընդհարումներ չեն ունեցել։ Կորէայի հիւսիս-արևմտեան մասում Ջինչանգան գետի և Պակչեն քաղաքի մօտ ռուսաց մի քանի կօզակներ և եապօնական մի քանի հետախոյզներ հանդիպելով միմեանց, սկսել են հրացանաձգութիւն, որի հետևանքն է եղել եապօնացիներից մէկի սպանվելը։

Ջինչանգան գետը գտնվում է Եալու գետի և Պհէնեան քաղաքի մէջ տեղում։ Այդ գետը Թափվում է կորէական ծովածոցի մէջ։ Եթէ արդարև ռուսաց և եապօնական բանակների առաջապահները սկսել են միմեանց հանդիպել, անշուշտ մի քանի շաբաթից յետոյ այդ տեղերում կարող են տեղի ունենալ և աւելի լուրջ ընդհարումներ։ Երկու հանգամանք սակայն խանգարում են զօրքերի արագ առաջխաղացման. այդ այն է, որ, առաջինը, Կորէայում գարնան սկսվելու պատճառով, ճանապարհները չափազանց վատացել են և երկրորդ, որ զօրքերը իրանց շարժման համար պահանջում են որոշ բազմութիւն, որպիսին դեռ չէ կազմվել բանակներում։

Կայ և մի հանգամանք, որ կարող է ուշացնել Կորէայի մէջ հակառակ բանակների ընդհարումը։ Այդ այն է, որ եթէ եապօնացիներին աջողվի ափ իջնել Մանջուրիայի կամ Լաօդունեան Թերակղզու մի որ և է յարմար տեղում, այն ժամանակ եապօնացիները իրանց բոլոր ոյժը և ուշադրութիւնը կը տանեն դէպի նոր տեղերը, որովհետև սրանք աւելի մօտ են այն կէտերին, որոնց մօտենալը կազմում է եապօնական զօրքերի շարժման նպատակը։

Չը նայելով այն հանգամանքին, որ ամբողջ շաբաթ է, ինչ որ հեռագրական գործակալութիւնները լուրեր են բերում եապօնական զօրքերի ափ իջեցնելու մասին Մանջուրիայում, մինչև այժմ դեռ ստոյգ և բոլորովին հաստատ տեղեկութիւններ չը կան այդ մասին։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Ի՞նչ անել, որ հայ կինը լուրջ, գաղափարական մարդ դառնայ։ Այս դժուար հարցի վրա, ըստ երևոյթին շատ է մտածել «XX դարի հայ կանանց օրգանը», Եգիպտոսի «Արտեմիսը»։ Մեր միակ կանացիական ամսագիրը, ի հարկէ, իրաւունք ունի դժգոհ լինելու այն «պարապմունքներից», որոնց մէջ անցնում է հայ կնոջ կեանքը։ Եւ ո՞վ չունի այդ իրաւունքը։ Ո՞վ չէ զգում, որ փափկասուն սեռի մտաւոր դրութիւնը չէ փոխվում, մինչդեռ նրա մարմնի վրա արագ փոփոխվում են ոճերն ու ճաշակները,—դեկադենտական, մօդերն և այլ անուններով։ Դրութիւնը չափազանց ծանրածաւալ և հանրածանօթ է, որպէս զի հարկաւոր լինի երկար ու մանրամասն խօսել նրա մասին։ Ի՞նչ է դրութեան պատճառը։ Դեռ Եղիշէն, հինգերորդ դարում Թւելով մարդկային ոգու հիւանդութիւնները, ասում էր թէ այդ բոլորը առաջանում է մի պատճառից—անուսումնութիւնից։ «Արտեմիսն» էլ նոյն կերպով է բացատրում հայ կանանց ողբալի մտաւորականը։

Չկայ բան մը այնքան վնասակար որչափ մարդուն՝ նոյնքան եւ կնոջ համար որքան անգործութիւնը, ուր երեւակայութիւնը սնոտի ու շատ անգամ վտանգաւոր երազներով կը սնանի եւ կը տեսնէ հաճոյք, ցնծութիւն, ուրախութիւն հոն՝ ուրկէ պէտք էր փախչէր սարսափահար աւելի առողջ մտածողութեան ու տեսողութեան ժամանակին մէջ։

Հայ կիները ընդհանրապէս անգործ են. բացի այն մի քանի ժամերէն զորս անոնք տան կարգաւորման, կերակուրի եւ կամ տնարարական զբաղումներու կը նուիրեն, մնացեալ ժամանակը կանցնեն պարապ. եւ ահա ճիշդ այդ պարապ ժամանակամիջոցին է որ կինը յաճախ ծանծրոյթէ մղուած կը մտածէ այն ամէն ոչնչութիւններուն վրա՝ որոնք կրնան լուրջ վըտանգներ դառնալ ապագային իր գլխուն։

Ի՞նչ ընելու են...։

Ընթերցումը՝ որ ամենէն սիրելի ու քաղծալի զբաղումը պէտք էր ըլլար իրենց անգործ ժամերուն՝ բացարձակապէս տնտեսուած ու անպէտք բան մը նկատուած է. ընթերցանութեան ճաշակ չը կայ բոլորովին, եւ նախամեծար կը համարուի անպէտք քուրջի կտորներով զբաղուիլ, կամ ժամերով քիթը պատուհանին փակցուցած անցորդները դիտել, քան լըրջօրէն միտքը մշակող եւ հոգին զօրացնող ընթերցանութիւններով պարապիլ, ահա ճիշտ այդ պատճառով է որ մեր հայ կանայք մեծաւ մասամբ տգէտ են։

Սխալ է այն կարծիքը թէ՝ կանոնաւոր վարժարան տեսնողը միայն կրնայ զարգացած համարուիլ։ Կան այնպիսիներ՝ որոնք սոսկ լուրջ ու յամառ ընթերցումներու շնորհիւ այնպէս գաղափարուած, այնպէս սըրած են իրենց մտաւոր կարողութիւնները, որոնք շատ մը դպրոց տեսնողներէ հազար անգամ աւելի կարժեն։

Այս բոլորը շատ ճիշդ է, շատ հիմնաւոր։ Բայց հարցի մեծ մասը դեռ առջևներս է։ Ի՞նչ անել, որ կանայք Թողնեն «քուրջի կտորներով զբաղվելը» և ընթերցանութեան նուիրվեն։—Ահա այստեղ «Արտեմիսը», կարծում

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

«ԴՈՒ ՇԱՏ ՀԱՐՈՒՍՏ ԵՍ»

Պատմուածք

II

Տիկին Ս. իր դստեր, փեսայի Լիզայի հետ, պճնված, նստած էր երեկոյեան ժամը 8-ին [illegible] և [illegible]։ Տիկինը այրի էր. իր վաճառական ամուսնու մահից յետոյ, որ Թողել էր նրան բաւական մեծ հարըստութիւն, Նա սկսել էր զբաղվել հասարակական գործերով, [illegible] բարեգործական ընկերութիւններին։ Նա սիրում էր, որ իր գործունէութեան մասին խօսեն և [illegible] շատ [illegible] իր [illegible]։ [illegible]

Նրա սալոնը այցելուներից մինը, ծաղրա-[illegible]

բան Դ...-ը, շատ ճիշդ էր նկատել նրա մասին. «կառքը գնալիս, ասել էր նա, ամենամեծ աղմուկ հանողը՝ ամենավատ անիւն է լինում»։

—Հաւատացնում եմ ձեզ, պարոններ, ասում էր նա այդ րօպէին, երբ մեզ ծանօթ Ներսէսը և Միքայէլը ներս մտան դահլիճը, որ ես առաւօտից մինչև երեկոյ հանգստութիւն չունեմ։ Ով ասես դիմում է ինձ. աշակերտ, աշակերտուհի, ուսուցիչ, գրող, որբ, այրի, բարեգործական հիմնարկութիւններ՝ ամենքը դիմում են ինձ. ես հօ ամենքին օգնել չեմ կարող։

—Ի հարկէ, ամենքին օգնել չէ կարելի, ասաց հիւրերից մինը։

—Այսօր եկաւ ինձ մօտ մի մարդ. ասում էր, որ առաջ ծառայ է եղել, այժմ պաշտօն չունի, կինը հիւանդ է, վեց երեխայ ունի, ամենքը քաղցած, տկլոր են, և պահանջում էր, որ ես օգնեմ իրան։ Բայց Թող նա գնա աշխատէ. երբ օգնում ես այդպիսիներին, աւելի են փըչանում։

—Բայց, տիկին, յուզված ձայնով ասաց Ներսէս Ատովմեանը, ի՞նչ անէ խեղճը, եթէ աշխատութիւն չէ գտնում։ Այդ դէպքում պէտք է աշխատութիւն հայթայթել նրան։

—Ես միայնակ ինչպէս կարող եմ աշխատութիւն կազմակերպել։ Կամ այսօր եկել էր ինձ մօտ մի կին. նրա ամուսինը գիւղական ուսուցիչ է եղել, Թողել է գրուածքներ. այրին տըպում է և գրքերի արդիւնքով պահում իր որբերին։ Նա պահանջում էր, որ ես վճարեմ գըրքերից մէկի հրատարակութեան ծախսը, մօտ 50 րուբլի։

—Երևի նրան օգնեցիք, որովհետև, իսկապէս, այդ լաւ գործ է, ասաց մի երիտասարդ։

—Ոչ, ես ինչպէս ապահով լինեմ, որ նա փողը կը ստանայ և չի ծախսի։

—Բայց տիկին, չէ՞ որ կարելի էր գումարը յանձնել մի տպարանի և այրիի ձեռքը չը տալ ուղղակի, ասաց Միքայէլը։

Տիկինը չը լսելու զարկեց Միքայէլի նկատողութիւնը և շարունակեց.

—Դեռ պէտք է քննել, Թէ արժէ՞ տպագրել այդ գրուածքը։

—Յոյս ունեմ, տիկին, ասաց մի այլ հիւր, որ ուշադրութիւն դարձրիք այն գիմնազիստի վրա, որի մասին անցեալ օր ես խօսեցի ձեզ հետ Թատրոնում. նա միանգամայն արժանի է օգնութեան։

—Բայց նա շատ հպարտ է երևում, նկատեց տիկինը։

—Ի՞նչպէս, հարցրեց հիւրը։

—Ես գնացի գիմնազիան, դիմեցի տեսչին. նրան կանչեցին, և երբ ես նրան յայտնեցի, Թէ լսել եմ կարօտ է օգնութեան ու պատրաստակամութիւն յայտնեցի օգնել, նա վիրաւորվեց և ասաց. «տիկին, ես ոչ ոքից ողորմութիւն չեմ վերցնի»։

—Բայց ներեցէք, տիկին, դուք, յիրաւի, վիրաւորական ձևով էք առաջարկել նրան ձեր օգնութիւնը, ասաց հիւրը յուզված։

—Ի՞նչպէս։

—Այդ գիմնազիստը՝ 7-րդ դասարանի աշակերտ, շատ ինքնասէր է և հպարտ. նա երբէք չի համաձայնի իբրև ողորմութիւն մէկից փող վերցնել. նա դասերով է ապրում և դասեր է որոնում. պէտք էր նրա համար դասեր գտնել և ոչ դրամական նպաստ առաջարկել, որ, իսկապէս, ողորմութիւն է նշանակում։

—Էհ, այդպիսի հպարտներին էլ չարժէ օգնել. այդ հպարտ աղքատները ինձ դուր չեն գալիս։

—Սակայն, տիկին, ասաց այլայլվելով Ներսէսը. մի՞թէ անձնական արժանապատւութիւնը յարգելը նշանակում է հպարտ լինել. նա աշխատութիւն է ուզում, իսկ դուք ողորմութիւն էք տալիս։ Չէ՞ որ փոքր ինչ առաջ դուք ինքներդ յայտնեցիք, Թէ մերժեցիք մի բազմանդամ ընտանիքի հօր նպաստ տալու, ասելով, Թէ Թող աշխատութիւն գտնէ։

Բոլոր հիւրերը, նոյն իսկ տիկինը անյարմար դրութեան մէջ զգացին իրանց, բայց այդ անյարմար դրութիւնից ազատեց նրանց օրիորդ Լիզան, յայտնելով. «մայրիկ, Թէյը պատրաստ է»։

Եւ հիւրերը, տանտիրուհու սիրալիր առաջարկութեամբ, անցան սեղանատունը Թէյ և միրգ վայելելու։ Խօսակցութիւնը դարձաւ այլ առարկաների վրա։

Սակայն Ներսէսը, դեռ գունատված, հոգեկան խոր վրդովմունքի մէջ, մօտեցաւ դահլիճում գիմնազիստի մասին խօսող հիւրին և խնդրեց աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տալ նրա մասին, Թէև ինքն էլ փոքր ինչ ծանօթ էր նրան, բայց չը գիտէր նրա դրութեան ծայրայեղութիւնը։ Հիւրը, մի երիտասարդ օգնական երդուեալ հաւատարմատարի, յայտնեց, որ Արշակ Եգանեանը գիմնազիայի առաջադէմ և ընդունակ աշակերտներից մինն է, աղքատ ծնողների զաւակ, ուրիշ քաղաքից եկած։ Նա մասնաւոր դասերով պահում է Թէ իրան և Թէ իր կրտսեր եղբօր, որին հետը բերել է և պատրաստում է մտցնելու գիմնազիան, բայց փոքրիկը ինֆլուէնցիայով հիւանդանալով, Արշակը ստիպված է խնամել նրան գիշեր և ցերեկ։ Նրանք գտնվում են այժմ սոսկալի դրութեան մէջ։

Երդուեալ հաւատարմատարի օգնականը, հաղորդելով այս տեղեկութիւնները, մտաւ սեղանատունը և միացաւ հիւրերին ու շուտով մոռացաւ Արշակ Եգանեանի Թշուառութիւնը քաղցր հաճոյախօսութիւնների մէջ։

Խօսակցութիւնը դարձաւ հայ մամուլի, Թատրոնական ընկերութեան և այլ հասարակական

ենք, չէ կարողացել բաւարար պատասխան գտնել: Ամբողջ դժբախտութիւնն այն է, որ նոյն իսկ կրթութեամբ պատրաստւող կինն էլ չէ կարողանում հոգեկան պահանջ դարձնել լուրջ ընթերցանութիւնը, որ նրա համար էլ շարունակում է առաջնակարգ ու կարեւոր մնալ «բուրջի» հարցը: Գիմնազիայի դասընթացը վերջացրած կինը, եթէ ունի սեփական գրադարան, դա, հաւատացած ենք, Պոնսօն դիւՏէրրայլի կամ նրա նման հեղինակների մի քանի հատորներից է կազմված: Իսկ մեծամասնութիւնը նոյն իսկ գրադարան էլ չունի: Ցարգելի բացառութիւններ շատ կան, բայց մենք խօսում ենք ընդհանուր երեւոյթի մասին: Այդ ընդհանուր երեւոյթի մէջ հազուադէպ չեն այն դէպքերը, երբ կրթութիւն ստացած, մի քանի լեզուներ կոտրատող, բոլոր մօդայիկ խանութները ուսումնասիրած կինը երկու ժամ և մի հատ փոքրիկ հաց վերցրած՝ գնում է Հալաբար, այնտեղի հռչակված գրբացներից մեկին հարցնելու, թէ ինչ է լինելու իր բախտը: Սա մի ապացոյց է, որ կրթութիւնը կնոջ մէջ խոր արմատներ չէ բռնում, որ նրա համար դպրոցը նոր աշխարհ, նոր, բարձր շահեր չէ ստեղծում: Մեղադրել միայն կնոջը չէ կարելի: Չէ՞ որ տղամարդիկն են նրա խնամատարները. իսկ տղամարդկանց հարկաւոր չէ կնոջ բարձր, կրթված հոգին, այլ նրա մարմնական հրապոյրները միայն: Այդ է պահանջը, այդ է կեանքի պայմանը: Եթէ չը լինէր նա, եթէ տղամարդը չը սովոր «գիտնական», «գրասէր» կնոջից, եթէ նա կնոջ արժանաւորութիւնը «բուսաէ» շրթունքների» և «բուրջի» մէջ չը տեսնէր՝ գրութիւնը բոլորովին այլ կերպարանք կը ստանար. հայ կինը կը զգար, որ մտաւոր գեղեցկութիւնն է գլխաւոր զարդը և կը գնար նրանց որոնելու, փոխանակ մօդայիկ խանութի մէջ ժամերով ամենաօրեգինալ գլխարկներ որոնելու:

Ի՞նչպէս էք ուզում ընթերցանութիւնը դարձնել կնոջ սիրած առարկան, երբ նրանից փիլոտ են պահանջում: Ի՞նչպէս էք ուզում լրջութիւն, երբ թեթեւսոլիկութիւնն է հրապոյրի ամենակատարեալ ձեւը և կինը միայն այդ հրապոյրով կարող է աջողութիւններ գտնել իր միջավայրում: «Արտեմիսը» դիմում է անում դաստիարակներին, որ նրանք լաւ գրքեր ընտրեն իրանց համար: Բայց նախ և առաջ ովքե՞ր են դաստիարակները, թէ ոչ նոյն տղամարդիկ, նոյն՝ կանացիական կուլտը պաշտող տղամարդիկ. երկրորդ, միթէ պէտք է իւրաքանչիւր կնոջ համար մի դաստիարակ վարձել, որպէս զի նա տանը ղեկավարէ կնոջ ընթերցանութիւնը: Այդ դէպքում, չը հաշուելով միւս անկարելիութիւնները, ցոյց կը տանք այն, որ որքան կին այնքան դաստիարակ ունենալը առնուազն շատ ու շատ կը լինի...:

ՀԱԿԱ-ԹՈՔԱԽՏԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երէկ, մարտի 3-ին, Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան դահլիճում բացվեց թոքախտային ցուցահանդէսը: Կովկասեան բժշկական ընկերութիւնը, որի նախաձեռնութեամբ գլուխ է եկել ներկայ ցուցահանդէսը, բացման առիթով հրաւիրել էր նիստի իր անդամներին և զանազան հաստատութիւնների ու հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներին:

Ժամի $12^1/_2$-ին ընկերութեան նախագահ բժշկապետ Ս. Անանեան բացեց նիստը: Ներկայ էին Վրաստանի էկզարխը, Թիֆլիսի ազնուականութեան պարագլուխը, քաղաքային ինքնավարութեան կողմից վարչութեան անդամները և ձայնաւորներ, ժամուլի ներկայացուցիչներ և կողմնակի անձինք:

Նիստը բանալով նախագահը յայտնեց, որ բժշկական ընկերութիւնը ձեռնարկել է մի շարք միջոցների ժողովրդականացնելու բժշկութեան և առողջապահութեան գաղափարները հասարակութեան մէջ, օրինակ, սկսել է հրատարակել հանրամատչելի գրքոյկներ ընթերցանութեան համար, կազմակերպել է դիւրամատչելի դասախօսութիւններ ժողովրդական թատրոնի դահլիճներում և այժմ իրագործել է հակաթոքախտային ցուցահանդէս, օգտվելով դոկտոր Բլումենտալի մեծ և գեղեցիկ ժողովածուից:

Այնուհետև ցուցահանդէսի կազմակերպող յանձնաժողովի կողմից քարտուղար բժիշկ Ա. Խատիսեան ամփոփ և լաւ ձեւակերպված մի ճառով բացատրեց հակա-թոքախտային մաքառման մեծ նշանակութիւնը և պարզեց ներկայ ցուցահանդէսի կազմութիւնը: Թոքախտի բժշկութիւնը, յայտնեց Ա. Խատիսեան, վերաբերում է ոչ միայն բժշկական գիտութեան, այլ և սօցիալական կեանքի խնդիրներին: Թոքախտի դէմ անզօր է բժիշկը, եթէ նրան օգնութեան չի գայ բոլոր հասարակութիւնը իր կազմող մասերով և չի վերացնի ժողովրդի առողջութիւնը մաշող ու կրծող աննպաստ կենսական հանգամանքները: Ինչ վերաբերում է ցուցահանդէսին, նա պարունակում է իր մէջ մի կողմից թոքախտի դրութիւնը զանազան երկիրներում և զանազան պարապմունքների մէջ, իսկ միւս կողմից՝ այն միջոցառական արդիւնքները, որ տուել է նրա դէմ մաքառման գործը Եւրոպայում:

Քաղաքային ինքնավարութեան կողմից իշխան Վ. Չերկեզով ողջունեց ցուցահանդէսի բացումը, յոյս յայտնելով, որ բժշկական ընկերութեան կաչողվի իր նախաձեռնութեամբ սկսած կարեւոր գործը պսակելու իրական արդիւնքներով:

Բժշկապետ Վ. Արծրունի «Առողջապահիկ թերթի» կողմից յայտնեց, որ այդ թերթը նուիրված լինելով առողջապահութեան գիտելիքների տարածմանը հայերի մէջ, պարտաւորութիւն կը համարի իր համար կարելիին չափ ժողովրդականացնել հակաթոքախտային մաքառման գաղափարները իր ընթերցողների շրջանում:

Այնուհետև ժողովականները անցան դէպի ցուցահանդէսի դահլիճը, ուր բժիշկ Խատիսեան բացատրեց հանդէս դրված աղիւսակների և զանազան իրերի նշանակութիւնը:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Գանձակ, փետրվարի 27-ին

Զարմանալով կարդացի «Մշակի» № 35-ում իշխանուհի Մ. Թումանեանի պատասխանը պ. Բաբուրեանի նամակի դէմ, որ տպված էր «Մշակի» № 33-ում:

Քանի որ հարցը ինձ է վերաբերում, ուստի հարկաւոր եմ համարում մի քանի տողով պատասխանել: Իշխ. Թումանեանը աշխատում է իր նամակով արդարացնել վարչութեան վարմունքը դէպի ինձ, աւելացնելով, որ ես ինքս շատ անգամ բէժիսօրի միջոցով դիմել ու աղերսել եմ, որ ինձ գոնէ մի բենեֆիս տան, եւ վարչութիւնը զիջանելով իմ «չքաւորութեանը», համաձայնվել է այդ բենեֆիսին, տալով ինձ առաջնակարգ դերասաններին յատուկ իրաւունքը, բայց որպէս զի վարչութիւնը որ եւ է բանով արդարացնէ իր այդ քայլը հասարակութեան առաջ՝ «բենեֆիս բեմական գործունէութեան 25-ամեակի առիթով» է գրել:

Առաջինը, ես երբէք չեմ խնդրել կամ աղերսել բէժիսօրի միջոցով, որ ինձ բենեֆիս տան. երկրորդ, եթէ ես վարձված եմ եղել (այսինքն պէտք է հասկանալ հրաւիրված եմ եղել) 50 ր. ամսական ռոճիկով առանց բենեֆիսի կամ յօբելեանի, եւ եթէ վարչութիւնը ինձ բենեֆիս տալը մի անխոհեմ քայլ համարելով ցանկացել է ինքն իրան արդարացնել հասարակութեան առաջ, նրան 25-ամեակի երեւոյթ տալով, (մինչդեռ ես շատ անգամ եմ նպաստ ունեցել եւ հասարակութիւնը ոչ մի անգամ անիրաւութիւն չէ համարել եւ երբէք չէ բողոքել դրա դէմ), ուստի ես կարծում եմ, թէ բենեֆիսի իրաւունք չունեցող դերասանը աւելի եւս իրաւունք չը պիտի ունենար 25-ամեակ տօնելու. չէ՞ որ վարչութիւնը դրանով աւելի եւս անխոհեմ քայլ արած կը լինէր: Ուրեմն ինչ մտքով տրվեց այդ երեւոյթը. եթէ դա նպաստ էր, ես իրաւունք չը պիտի ունենայի հասոյթի կէսը ստանալու, այլ մի քառորդ կամ կէս ամսական, ինչպէս որ իմ ընկերները ստացած են, քանի որ կէսը յատկացված է միմիայն առաջնակարգ դերասաններին. իսկ եթէ 25-ամեակի առիթով էր, կարծում եմ նոյնպէս վարչութիւնը իրաւունք չը պիտի համարէր իմ բեմական գործունէութեանս 25-ամեակի առիթով ինձ յարգող ժողովրդի տուած հասոյթի կէսը իրան յատկացնելու:

Վիրաւորական է ինձ համար նոյնպէս իշխ. Թումանեանի եւ այն խօսքը, որ գրում է. «վարչութիւնը զիջանելով նրա չքաւորութեանը, համաձայնվեց այդ բենեֆիսին» (ես կարող եմ սուղ միջոցների տէր լինել, բայց ոչ չքաւոր). ասացէք խնդրեմ, ում հետ այդ համաձայնութիւնը կայացրեց վարչութիւնը, գոնէ ես չը գիտեմ. միայն այսքանը գիտեմ, որ վաղուց խօսվում էր իմ 25-ամեակը տօնելու, որ եւ կատարվեց: Նշանակում է, որ վարչութիւնը ի նկատի է ունեցել իր շահերը եւ ոչ թէ Աղայեանի 25-ամեայ ծառայութիւնը հայ բեմին: Վերջացնելով նամակս, թողնում եմ ընդհանուր ժողովի արդարադատութեանը որոշելու, թէ մեղանից ո՞վ է իրաւացի, ե՞ս, թէ վարչութեան վերաբերմունքը դէպի ինձ:

Դերասան Մ. Աղայեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» ներկայ համարի հետ ուղարկում ենք ռուս-եապօնական պատերազմի բեմի քարտէզը: Ինչպէս հաղորդել էինք, քարտէզը առանձին պէտք է արժենայ տասը կոպէկ: Այսօրվայ համարը հատով վաճառողների մօտ կարժենայ քարտէզի հետ միասին դարձեալ տասը կոպէկ:

—

Ստացանք լուսանկարիչ պ. Վրոյրից Անիի աւերակների ստէրօսկօպիական նկարների երկրորդ մասը, որ բաղկացած է 50 հատ պատկերներից: Գործը, պ. Վրոյրի նախընթաց ժողովածուների նման, կատարված է մաքուր կերպով: Մինչև այժմ պ. Վրոյրը հրատարակել է Անիի տեսարաններից 100 հատ: Կարելի է ասել, որ հռչակաւոր մայրաքաղաքի մէջ չէ մնում փոքր ի շատէ նշանաւոր քար, տեսարան, որ պ. Վրոյրի լուսանկարչական գործիքի առաջ դրված չը լինի:—Ներկայ ժողովածուի գինն էլ շատ էժան է—10 րուբլի 50 պատկերի համար:

—

Պետերբուրգի համալսարանը խնդրել է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնից բանալ համալսարանին կից «Արեւելեան թանգարան»: Ներկայումս գոյութիւն ունի համալսարանի արեւելեան ֆակուլտետի մէջ միայն արեւելեան դրամների թանգարան: Պետերբուրգի համալսարանի այդ միջնորդութիւնն ընդունվել է սկզբունքով, միակ դժուարութիւնը՝ ներկայ ժամանակի առանձնայատկութեան շնորհով՝ նիւթական խնդիրն:

—

Մեզ խնդրում են յայտնել, որ Կովկասի Կայսերական Գիւղատնտեսական ընկերութեան պ. պ. անդամները հրաւիրվում են Ընկերութեան ընդհանուր ժողովի նիստին, որ տեղի կունենայ այսօր, մարտի 4-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին: Զբաղմունքի նիւթերը լինելու են. 1) Ընթացիկ գործեր, 2) Թիֆլիսի այգեգործական դպրոցի կառավարչի ընտրութիւնը, 3) Ընկերութեան լրագրի 1903 թւի հաշիւների քննութիւնը և 1904 թւի ելեմուտքի հաստատութիւնը: 4) Տնտեսական և խմբագրական մասնաժողովների անդամների ընտրութիւնը, 5) Վերաքննիչ մասնաժողովի ընտրութիւնը: Ժողովին թոյլ են տրվում և կողմնակի անձեր:

—

Սամարայից գրում են «Приволжск. Кр.» լրագրին, որ այնտեղի խոշոր գործարաններից

խնդիրների վրա: Տիկին Ա. շարունակ գանգատվում էր ամենքին. մամուլը իր կոչման բարձրութեան վրա չէ կանգնած. թատրոնական վարչութիւնը կերակրում է հասարակութիւնը փտած, անպէտք պիէսներով. հրատարակչական ընկերութիւնը շատ դանդաղ է շարժվում. ամենքը մեծ-մեծ խօսում են, բայց շատ քիչ բան կատարում:

Անհաճոյ միջնադէպը գիմնազիստ Արշակ Եգանեանի առիթով մոռացվել էր վաղուց. ոչ ոք ուշադրութիւն չը դարձրեց, որ Ներսէս Ատովմեանը ու նրա ընկեր Միքայէլը դուրս էին եկել դահլիճից ու մեկնել:

Իսկապէս մեկնել էր միայնակ Ներսէսը, օգնականի հետ ունեցած խօսակցութիւնից յետոյ. բայց Միքայէլը, տեսնելով նրան յուզված, մտազբաղ, դուրս էր եկել նրա ետեւից և հազիւ կարողացել փողոցում հասնել նրան, այնքան նա ընթանում էր շտապ:

—Ո՞ւր ես գնում, ձեռքը դնելով Ներսէսի ուսին, հարցրեց Միքայէլը:

—Ես, ես... շփոթված ասաց Ներսէսը, ոչ մի տեղ... տուն եմ գնում. մի քիչ վատ եմ զգում ինձ: Ինչո՞ւ չը մնացիր այնտեղ. ինչ կը մտածեն, իմանալով, որ երկուսս միատեղ մեկնել ենք:

—Ինչ ուզում են մտածեն. թողնենք, որ տաք, ելեքտրական լոյսով ողողված սենեակներում, պաուղներով, ամուշեղէնով, քաղցրաւենիքով ծանրաբեռնված սեղանի առաջ բաղցըր զրոյցներ անեն նրանք և վճռեն ազգային ու հասարակական հարցեր, վճռեն, թէ ինչպէս պէտք է բարեգործութիւն անել, որ նա լինի իրական, իսկ մենք գնանք, եղբայր, այցելելու մեր թշուառ ընկերին, գիմնազիստ Արշակին: Չէ՞ որ դու նրա մօտ ես գնում, ասա, ճշմարիտ, հասկացայ միտքդ:

—Ճիշդ է, դու հասկացար, ասաց Ներսէսը, ուրեմն միասին գնանք:

Եւ ուրախ ուրախ, երկու ընկերները սկսեցին գրեթէ վազել, ձիւնոտ և ցեխոտ մայթերով: Ձիւնը փաթիլ փաթիլ թափվում էր և նրանք ամբողջովին ձիւնազգեստ էին դարձել, բայց շարունակ արագ արագ քայլերով գնում էին: Մի բալկոնի տակ Ներսէսը կանգ առաւ, թափ տուեց վերարկուից ձիւնը, և երկու ընկերները կարճ խորհրդակցութիւն ունեցան, որից յետոյ նրանք նորից յետ գնացին եկած ճանապարհով և կանգ առան Սօլօլակի տներից մէկի առաջ: Խփելով տան զանգը, Ներսէսը ներս մտաւ, թողնելով Միքայէլին մայթի վրա սպասելիս: Քառորդ ժամից յետոյ նա դուրս եկաւ և երկու ընկերները սկսեցին դարձեալ շտապով քայլել դէպի Նորաշէնի թաղը:

—Ես կարգադրեցի նրանց հետ, մրմնջաց Ներսէսը ընկերին. նրանք համաձայն են. ես նրանց ասացի, որ մի ուրիշ դաս եմ գտել:

Նրանք կանգ առան Նորաշէն թաղի մի հին տան առաջ. մտան մեծ դռնով բակը և բարձրանալով դիմացի պատշգամբը, քաշեցին զանգը: Մի պառաւ կին բացեց դուռը և հարցրեց.

—Ո՞ւմ էք կամենում:

—Գիմնազիստ Արշակ Եգանեանին:

—Ներս մտէք, տանն է:

Պառաւը առաջնորդեց նրանց մի նեղ նրբագաւթով և ցոյց տալով նրա խորքում մի դուռ, ասաց.

—Ահա այդ է նրա սենեակը:

Մի շատ խեղճ սենեակ էր Արշակ Եգանեանի սենեակը. մի երեքոտանի կոտրած սեղան, 2—3 աթոռ, մի մահճակալ, որի վրա պառկած էր նրա հիւանդ եղբայրը, և մի տախտ, որի վրա, երևի, պառկում էր ինքը.—ահա սենեակի ամբողջ կահաւորութիւնը:

Ցուրտ էր սենեակը, աղօտ լուսաւորված և միայն պատին դէմ տուած եռոտանի սեղանի վրա թշթշում էր մի մրոտ փոքր սամավար ու մեղմացնում ցրտութեան սաստկանը:

Եգանեանը մի պատանի էր բարձրահասակ, կայտառ, մեծ և սև աչքերով, լայն ճակատով, որի վրա վաղաժամ վիշտը արդէն դրոշմել էր իր կնիքը: Նա քայլում էր, մտախոհ, սենեակում, երբ Ներսէսը և Միքայէլը ներս մտան: Նա մի րոպէ զարմացած՝ կանգ առաւ, բայց ճանաչելով Ներսէսին, մօտ եկաւ և բարեւելով նրանց խնդրեց նստել: Ինքն եւ նստեց, միայն շուտ շուտ վեր էր կենում, մօտենում հիւանդ եղբօր մահճակալին և լաւ ծածկում վերմակով:

—Նա հիւանդացել է ինֆլուէնցիայով, ասաց նա. մրսել է, դուրս է եկել առանց վերարկուի. չը կարողացայ վերարկու ժամանակին կարել տալ:

Լսվեց հիւանդի ծանր շնչառութիւնը և նա մրմնջաց. «եղբայր, ջուր, ջուր»: Նա պապակում էր ջերմութիւնից, երբեմն և զառանցում էր: Ջրի փոխարէն Արշակը մօտեցրեց նրա բերանին մի գդալ կարմրագոյն հեղուկ: Ապա մօտենալով Ներսէսին և Միքայէլին, որին առաջինը ներկայացրեց, Արշակը ասաց.

—Շատ ուրախ եմ, որ եկաք. միայնակ, քիչ էր մնում սիրտս պատռվի:

—Մենք մտանք մի րոպէ ձեզ մօտ, ասաց յուզված Ներսէսը, առաջարկելու ձեզ մի լաւ դաս, իմանալով, որ դուք որոնում էք դասեր. պայմանները շատ լաւ են. ամսական 25 րուբլի, մի ամսվանն էլ կանխիկ:

—Մի դաս, ամսական 25 րուբլիով, ուրախացած և զարմացած բացագանչեց Եգանեանը:

Սակայն յանկարծ նրա դէմքը մռայլվեց և նա յարեց.

—Բայց ինչո՞ւ էք ինձ առաջարկում այդ դասը, քանի որ, ինչքան ինձ յայտնի է, դուք ևս հետամուտ էք դասերի: Ոչ, ես չեմ ընդունի, կտրեց նա գրեթէ զայրացած:

—Ես չեմ վերցնում այդ դասը այն պատճառով, որ արդէն ունեմ մի դաս. ժամանակ չունեմ, զբաղմունքս շատ է. չէ՞ որ վերջնական քննութիւնները մօտ են:

—Այդ ուրիշ բան է, այդ ժամանակ ես ուրախութեամբ կը վերցնեմ և յայտնում եմ ձեզ խորին շնորհակալութիւնս: Այդ դասը կը փրկէ ինձ և հիւանդ եղբօրս: Ես չը գիտեմ, ինչպէս յայտնեմ ձեզ երախտագիտութիւնս:

—Զարժէ. մենք միայն այն ենք անում, ինչ որ դուք ևս կանէիք: Վաղվանից ուրեմն, դուք կը գնաք դասի. ահա ձեզ հասցէն, ահա նաև 25 րուբլի կանխավճարը:

Եւ հանելով գրպանից 25 րուբլին, Ներսէսը դրեց սեղանի վրա:

Յուզված, ուրախացած՝ Արշակը ճանապարհ դրեց նրանց: Երկու ընկերները առանց մի բառ անգամ խօսելու հասան Ներսէսի բնակարանը: Լամպը վառվեց. Միքայէլը յանկարծ փաթաթվեց Ներսէսի վզով և ասաց.

—Ես այժմ հասկանում եմ, Ներսէս, որ դու շատ հարուստ ես. այո, շատ հարուստ:

—Ե՞ս, հարո՞ւստ:

—Այո, դու. հարուստները տալիս են իրանց ունեցածից, իսկ դու տուիր քո չունեցածից. դու օգնեցիր ընկերոջդ ամբողջ սրտով:

—Անկարելի էր նրան չօգնել, պատասխանեց Ներսէսը. մենք կարող ենք մի կերպ եօլա գնալ, բայց նա ունի հիւանդ եղբայր: Ես ցաւում եմ միայն, որ չը կարողացայ ուղարկել մօրս տաք շալ: Հոգ չէ, հէնց որ մի նոր դաս գտայ՝ իսկոյն կը վճարեմ քո 10 րուբլին և կուղարկեմ շալը:

Միքայէլը մնաս բարև ասելով մեկնեց: Ներսէսը, յոգնած, պառկեց քնելու և քնի մէջ, երազում, տեսաւ իր բարի մօր ծիծաղկոտ, զուարթ դէմքը: Եւ ո՜վ զարմանք. նա ձգած ունէր ուսերին տաք շալ և ասում էր Ներսէսին. «այս ինչ լաւն ես ուղարկել, Ներսէս ջան, ինչքան տաքացնում է ինձ»:

Շահրիար

մէկում մտցրել են բանւորների համար միայն ութ ժամվայ աշխատանք: Բոլոր գործաւորներն օրական 3 անգամ փոխվում են: Դրանով ամեն մի բանւոր՝ 8 ժամ աշխատելուց յետոյ հնար է ստանում 16 ժամ հանգստանալու և իր մտաւոր ու բարոյական դաստիարակութեան մասին մտածելու: «Այդպիսի կարգադրութեան արդիւնքները, ասում է յիշված լրագիրը, աբագ երևան եկան. աշխատանքի արդիւնաւորութիւնը զօրացաւ»:

—

Կարմիր Խաչի գործադիր մասնաժողովը որոշեց յանձնել պրօֆեսօր Մարտէնսին կազմակերպել տեղեկատու բիւրօ պատերազմական գերիների և վիրաւորների մասին: Նոյն պրօֆեսօրն էլ պէտք է լինի այդ բիւրօի գլխաւորը:

—

Հակաթոքախտային ցուցահանդէսի կազմակերպող մասնաժողովի քարտուղար բժիշկ Ալ. Յ. Խատիսեանը խնդրում է մեզ յայտարարել, որ ցուցահանդէսը յաճախողներին մշտական բացատրութիւն տալու համար՝ մասնաժողովը կազմակերպել է բժիշկների հերթապահութիւն՝ առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան 5-ը: Մասնակցելու են բժշկական ընկերութեան հետևեալ անդամները. բժիշկներ՝ Աւետիսեան, Արծրունի, Բաբայեան, Վեսելովզորով, Վացաձէ, Քալանթարեան, Կարապետեան, Մագալով, Մուխարինսկի, Րուդենկօ, Պետրօպավլօվսկի, Ֆէօդորով, Խարազեան, Խատիսեան, և Շահպարոնեանց: Բոլոր յիշված բժիշկները ցուցահանդէսի բոլոր ժամանակում՝ հերթով կառաջնորդեն և բացատրութիւններ կը տան հասարակութեանը՝ ցուցադրված իրերը նայելու ժամանակ:

—

Սօլեանօյ քաղաքում փետրվարի 26-ին մի համեստ հանդէսով բացվեց կանանց գիւղատնտեսական կուրսերը: «Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ կարդացվեցին ոգևորված ճառեր ու շնորհաւորական ուղերձներ:

—

«Харбинскій Вѣстникъ» լրագրի փետրվարի 5-ի համարում (որ միայն այժմ է հասել մեր ձեռքը) կարդում ենք հետևեալ լուրը: Խարբինում կազմակերպվում են 3 կամաւոր գնդեր. նրանցից մէկը կազմվում է բացառապէս վրացիներից, չէրքէզներից և հայերից և հաւանօրէն կուղարկվի Կօրէայի սահմանների կողմերը:

—

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Եղանակները մինչև այժմ խոնաւ էին և երկինքը մառախլապատ, իսկ այսօր, փետրվարի 24-ին եկաւ և թեթև ձիւն: Ոչխարի միս չէ գտնվում և եթէ գտնվում էլ է՝ փունտը ծախում են 20—22 կոպէկով: Շաքարի և թէյի գները զգալի կերպով բարձրացել են»:

—

Ջիւանշիրի գաւառի ԱՌԱՋԱՁՈՐ գիւղից մեզ գրում են. «Ամբողջ ութ ամիս է, որ տարածված են տիֆ և դիֆտերիտ հիւանդութիւնները մեր գիւղում: Այդ հիւանդութիւններին այս ժամանակամիջոցում զոհ են գնացել մօտաւորապէս երկու հարիւր հոգի: Հիւանդութիւնը դեռ ևս շարունակվում է սարսափելի կերպով. շատ ցաւալի է այս գիւղի վիճակը. եթէ բժշկական օգնութիւն չը հասցնվի, հիւանդութիւնը կարող է տարածվել Առաջաձորի շրջակայ գիւղերում»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏՆՏՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

Եապօնիայի պատասխանը Ռուսաստանի՝ փետրվարի 9-ին գրած շրջաբերական յիշատակագրին:

1) Եապօնական կայսերական կառավարութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ, որ ռուսաց կայսերական կառավարութիւնը շրջաբերական յիշատակագրով, որ ուղարկված է կառավարութիւններին, մեղադրում է Եապօնիային այն գործողութիւնների մասին, որ նա կատարել է Կորէայում և որոնք Ռուսաստանը համարում է միջազգային իրաւունքի խախտում, և այդ հիման վրա նա անվաւեր է համարում բոլոր այն հրամանները, որոնք կարող են հրապարակվել Կորէական կառավարութեան կողմից:

2) Եապօնական կառավարութիւնը ներկայ րոպէում մտադիր չէ մտնել ռուսաց կառավարութեան յայտարարութիւնների քննութեան մէջ, բայց նա իր իրաւունքն է համարում վերադառնալ խնդրին յարմար ժամանակին.

բացատրված պատճառները, որոնցով եթէ ներքումն չը լինի, չէզոք պետութիւնները կարող էին գալ անկախ եզրակացութիւնների և հայեացքների:

Եապօնական կառավարութիւնը համաձայն է այն բանի հետ, որ եապօնական զօրքերը ուղարկվել են Կորէա պատերազմից առաջ, բայց նրանք այնտեղ եկել են արդէն այն ժամանակ, երբ Ռուսաստանի և Եապօնիայի մէջ բարեկամական յարաբերութիւնները ընդհատված էին, և Կորէայի անկախութեան պաշտպանութեան համար պատերազմական պատճառները մինչ էին, իսկ զօրքերի առաջումը ...

3) Ճիշտ չէ այն պնդումը, թէ եապօնական կառավարութիւնը արգելել է ռուսական նաւերին Կորէական հեռագրատան գործածութիւնը ծովեայ հեռագրաթելով. Ճիշտ չէ նոյնպէս և այն պնդումը, թէ եապօնական կառավարութիւնը կանգնեցրել է կառավարչական հեռագրի գործունէութիւնը:

Յունվարի 26-ի յարձակման մասին երկու ռուսական պատերազմական նաւերի վրա Չէմուլպօի նաւահանգստում, պէտք է նկատել, որ այդ ժամանակ արդէն պատերազմական վիճակ էր Եապօնիայի և Ռուսաստանի մէջ և որովհետև կօրէական կառավարութիւնը համաձայնել էր եապօնական զօրքերի ափ իջնելուն Չէմուլպօի նաւահանգստում, ուստի նա չէր կարող նկատվել իբրև չէզոք:

4) Երբ եապօնական կառավարութիւնը պրիզային (գրաւման) դատարաններ հաստատեց պատշաճաւոր դատարանական անկախութեամբ, որոնք վերջնականապէս վճռում են պրիզների առման օրինականութիւնը, դրանից յետոյ արդէն բոլոր գանգատները թէ կապերները (ծովահէն նաւեր, թոյլատրութեամբ կառավարութեան) գրաւել են առևտրական նաւերը, կորցնում են իրանց ույժերը:

Վճիռը կայացնվում է կանոնաւոր դատաստանական հիման վրա:

5) Այն պնդումը, թէ իբր կօրէական կայսրին եապօնական դեսպանը Սէուլում յայտնել է, որ Կօրէան այսուհետև գտնվում է եապօնական վարչութեան ներքոյ, և իբր նրան յայտնված է, թէ նրա անհնազանդութեան դէպքում եապօնական զօրքերը կը գրաւեն նրա պալատը, հերքվում է, իբրև բոլորովին հնարովի՝ փաստերին:

Այն յանդիմանութեանը, թէ եապօնական կառավարութիւնը առաջարկել է ռուսաց դեսպանին Սէուլում դուրս գնալ Կօրէայից, անվում է այն առարկութիւնը, որ այդ անկայուն յանդիմանութիւն է, որ չէ համապատասխանում իսկական դէպքերին: Փետրվարի 10-ին, ֆրանսիական դեսպանը եկաւ եապօնական դեսպանի մօտ և բերանացի, յետոյ նաև գրաւորապէս, հաղորդեց, թէ ռուսաց դեսպանը ցանկանում է մեկնել Կօրէայից: Ֆրանսիական դիպլօմատը ցանկացաւ իմանալ եապօնական դեսպանի կարծիքը դրա մասին: Սա պատասխանեց, որ եթէ ռուսաց դեսպանը ցանկանում է խաղաղ կերպով թողնել Սէուլը իր հետևորդներով և ռուսական պահակախմբով, նա կը ստանայ եապօնական զօրքի կողմից կատարեալ պահպանութիւն: Այդպէս, դեսպանը դուրս եկաւ կամաւորապէս փետրվարի 12-ին. մինչև Չեմուլպօ նրան տրվեց ուղեկցող պահակախումբ: Բոլոր վերոյիշեալ բացատրութեան առիթով պէտք է յիշել նաև, որ ռուսաց հիւպատոսը Ֆուզանում մնաց իր պաշտօնատեղում մինչև փետրվարի 28-ը: Տեղեկութիւններին նայելով, նա այդքան երկար մնացել է այն պատճառով, որ չէ ստացել հրահանգներ ռուսաց դեսպանից. բայց երբ յայտնվեց, որ կարևոր. հրահանգները, վերջապէս, հիւպատոսը ստացել է և նա կամենում է, որքան կարելի է շուտով մեկնել Ֆուզանից, այդտեղի եապօնական հիւպատոսը ամեն բան, ինչ որ կախված էր իրանից, արաւ, որ դիւրացնէ ռուսաց հիւպատոսի մեկնումը և նոյն իսկ հայթայթեց նրան հնարաւորութիւն գնալ Շանգհայ Եապօնիայի միջով:

Ռուսաց «Новости» լրագիրը, արտատպելով այս շրջաբերականը, առաջ է բերում հերքումներ նրա կէտերի դէմ, որոնց հետ մենք կը ծանօթացնենք մեր ընթերցողներին վաղը.

Եապօնական գեներալները: «Local Anzeiger» գերմանական թերթի աշխատակիցը, որ մի սպայ է և մի ժամանակ զօրքի մարզիչ է եղել Եապօնիայում, տալիս է եապօնական նշանաւոր գեներալների բնորոշ նկարագրութիւնը: Նրա կարծիքով, զինւորական մինիստր Տէրաուչին, ծովային մինիստր ծովապետ Եամամօտօ և ծովապետ Իտօ Իւկօ, որ նաւատորմի հրամանատարն է—դրանք ամենքը սաստիկ տաղանդաւոր գործիչներ են, թէ իբրև կազմակերպիչներ և վարչական պետեր, թէ իբրև զինւորական պետեր: Բոլոր երեքն էլ—եռանդուն աշխատաւորներ են և աչքի են ընկնում եապօնական բնորոշ յամառութեամբ:

Ընդհանուր շտաբի պետը, մարշալ Օյամա, որ հռչակվեց եապօնա-չինական պատերազմի ժամանակ, այժմ արդէն ծեր է և կարօտ է օգնականի: Նրա նախկին օգնականի, գեներալ Տամուրի յանկարծական մահը, ընկղմեց ամբողջ երկիրը խոր վշտի մէջ: Ընդհանուր ձայնը անուանեց իբրև միակ նրա արժանաւոր յաջորդ գեներալ Կոդամային, որ այդ ժամանակ գործերի մինիստր էր: Այդ գեներալը մի հազուագիւտ անձնազոհութեամբ և հայրենասիրութեամբ հրաժարվեց իր բարձր պաշտօնից և ընդունեց ստորադրեալ պաշտօն: Հէնց նա է, որ ղեկավարում էր եապօնացիների առաջին գործողութիւնները ներկայ պատերազմում: Եթէ չէ կարելի հաւանել եապօնացիների վարմունքը և այն եղանակը, որով նրանք սկսեցին պատերազմը, յամենայն դէպս, պէտք է յիշել այն ճարպկութիւնը և հնարագիտութիւնը, որոնցով նրանք կարողացան պահել գաղտնիքը:

Միւս դիվիզիօնական գեներալների մէջ, թղթակիցը մատնացոյց է անում մի քանիսի վրա, որոնք իրանց զինւորական կրթութիւնը ստացել են գերմանական հաստատութիւնների մէջ և զինւորական արուեստը ուսուցանող այնպիսի գերմանական պրօֆեսօրների մօտ, ինչպէս Մեկէլը, Վիլդէնբուրգը, Բլանկէնբուրգը:

Չէ կարելի հերքել որ և Գերմանիան որոշ դեր է խաղացել եապօնական զօրքի կատարելագործութեան և զարգացման մէջ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

3 մարտի

ՉԻՖՈՒ: (Րէյտ. գործ.): Պորտ-Արտուրից եկած հաւաստի տեղեկութիւնների համաձայն, այդտեղ կալանաւորված են 20 չինացի և չինական հագուստով ծպտեալ մի եապօնացի այն ժամանակ, երբ նրանք նշաններ էին փոխանակում եապօնական նաւատորմի հետ:

ՆԱԳԱՍԱԿԻ: (Րէյտ. գործ.): Վլադիվօստոկի ռմբակոծման մասնակցող կրէյսէրները վերադարձան Սասեբօ: Ռուս սպաները, որոնք բռնված էին «Եկատերինօսլավ» ռուսական շոգենաւի վրա, տեսել են, թէ ինչպէս եապօնական չորս կրէյսէր եկան Սասեբօ և այդ նաւերը ծանրապէս վնասված էին:

ՍԷՈՒԼ: (Րէյտ. գործ.): Եապօնացիները պահանջում են, որ իրանց տրամադրութեան տակ տրվեն Կօրէայի բոլոր կայսերական ագարակները: Եապօնական զինւորական գործակալը Կօրէայում այցելեց զինւորական մինիստրին և հաղորդեց, որ ինքը նշանակված է խորհրդական մինիստրութեան: Կօրէացիները պատասխանեցին, թէ իրանց ոչինչ յայտնի չէ այդ մասին, որից յետոյ գործակալը ստիպվեց գանգատ ներկայացնել իր կառավարութեան:

ՄՕՍԿՎԱ: Այրվեցին Բրեստեան երկաթուղու շոգե-արհեստանոցները և ոչնչացան տասը նոր շոգեկառք:

ԲԵՐԼԻՆ: «Դէյլի-Մայլ» լրագրի թղթակիցը Նիւչժուանում խօսակցութիւն ունեցաւ Դալնիի նահանգապետի քարտուղարի հետ, որը հաւաստիացրեց, թէ եապօնական երկու զրահաւոր, երկու կրէյսէր և երկու ականանաւ երևացին Դալնիի ծոցում, բայց չը համարձակեցին մտնել նաւահանգիստը, որ փակված էր ականներով:

ՆԻՒՉԺՈՒԱՆ: Պորտ-Արտուրից եկած մի օտարական հաղորդեց, թէ կռուի ժամանակ, կիրակի օրը, «Դիանա» ռուսական կրէյսէրը վնասներ հասցրեց թշնամու նաւերին:

ԲԼԱԳՕՎԵՇՉԵՆՍԿ: Քաղաքում ապրող չինացիների մէջ երևում է ձգտումն վերջացնել գործերը և գնալ Մանջուրիա:

ԲԵՐԼԻՆ: «Դայլի-Մայլ»-ին հաղորդում են Նիւչժուանից, որ զօրքերի հրամանատար ռուս գեներալը յայտնել է, թէ ներկայումս Լեաօդունեան թերակղզու վրա, Պորտ-Արտուրում, Դալնիում, Ցին-Ջժօում և երկաթուղու երկարութեամբ բաւականաչափ զօրք է շարված ամբողջ այդ երկրի պահպանութեան համար: «Դայլի-Էկսպրէս»-ին հաղորդում են Նագասակիից, թէ վերջին օրերս զօրքերի առաքումը Կօրէա կատարվում է աւելի մեծ քանակութեամբ:

ՍՕՖԻԱ: Կառավարութիւնը յայտնել է, թէ հրաժարվում է վերանորոգել գոյութիւն ունեցող բոլոր առևտրական դաշնագրերը:

Կ. ՊՕԼԻՍ: Կայացրված է վճիռ լրագրի հրատարակիչ Թահիր-բէյի և շքանշանների բաշխման գործի խարդախութեան մասնակցող նրա ընկերների մասին: Թահիր-բէյը, մայօր Մահմուդ-բէյ, Մաննասէ Կավա-փաշյան և Թէվֆիկ Ֆախրըդդինը դատապարտված են 15-ամեայ բանտարկութեան բերդում, իսկ բժիշկ Խրիստաֆօրը դատապարտված է բանտարկութեան մի տարով՝ խաբէութեան համար:

ՎԻԳՕ: Վիլհէլմ կայսրը հասաւ այստեղ օրվայ ժամը 2-ին:

3 Մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Հեռաւոր Արևելքից պաշտօնական տեղեկութիւններ չեն ստացվել:— Բարձրագոյն շնորհակալութիւն է յայտարարված Պետերբուրգի քաղաքապետ Ֆրիշէին և ֆինանսների մինիստրի օգնական Ռոմանօվին:

ՍՕՖԻԱ: Դեսպանների յիշատակագրին պատասխան դեռ չէ պատրաստել Բ. Դուռը: Յոյս կայ, որ Բ. Դուռը յիշատակագիրը կընդունի աննշան փոփոխութիւններով: Լաւատեղեակ շրջանները յոյս են տածում, թէ մի քանի օրից սուլթանը կը հաստատէ թիւրք-բուլղարական համաձայնութիւնը՝ վերաբերեալ առևտրական յարաբերութիւնների բարելաւութեան, փախստականների վերադարձին և սահմանագլխի ամրութիւնները հարթելուն:

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ: (Յատուկ): Պորտ-Արտուրում կեանքը խաղաղ է ընթանում: Թշնամին չէ երևում: «Նօվիյ Կրայի» թղթակիցը գրում է Ֆինխուանչինից, արևմտեան Մանջուրիայում, տեղափոխութեան դժուարութիւնների մասին, որոնց քաջաբար յաղթում են զօրքերը: Բոլոր մասերում անհամբերութեամբ սպասում են տեղեկութիւնների. ամեն տեղ տիրում է վառ հետաքրքրութիւն. ոչ մի տեղ չէ նկատվում անտարբերութիւն: Ամբողջ զօրքը ոգևորված է իբրև մի մարդ:—Մարտի 2-ին ժամանեց Մեծ Իշխան Կիրիլ Վլադիմիրօվիչ,

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Առաջին հեծելազօրային կորպուսի հրամանատար գեներալ-լէյտընանտ բարօն Ֆօն-Շտակելբէրգ նշանակված է մանջուրիական զօրքի հրամանատարի տրամադրութեան ներքոյ: «Правительственный Вѣстникъ»-ի մէջ հրատարակված է Բարձրագոյն հրաման՝ առանձին լիազօրութիւններ յատկացնելու Իրկուտսկի զինւորական և ստեպնոյ ընդհանուր—նահանգապետին, ինչպէս և Տօմսկի և Տօբօլսկի նահանգապետներին, պետական կարգի և հասարակական անդորրութեան պահպանութեան վերաբերմամբ:—Ի նկատի ունենալով, որ Մեծ Իշխան Կօնստանդին Կօնստանդինօվիչ պաշտօնական յանձնարարութեամբ ուղևորութիւն է կատարում, զինւորական—կրթական հաստատութիւնների գլխաւոր պետի պարտաւորութիւնների կատարումը յանձնված է գեներալ-լէյտընանտ Անչուտինին:

Ի տեղեկութիւն. ի նկատի ունենալով հեռագրական գծերի ծանրաբեռնումը, գործակալութիւնը կարգադրութիւն է ստացել սահմանափակել շրջաբերական հեռագրերը 200 խօսքով այն պայմանով, որ շրջաբերական հեռագրերը տրվեն ընդմիջումներով, ոչ պակաս չորս ժամից: Պետերբուրգից ուղարկվելու ժամերը նշանակված են մօտաւորապէս առաւօտեան ժամը 10-ին, օրվայ ժամը 12-ին և 6-ին և երեկոյեան ժամը 10-ին, (Պետերբուրգի ժամանակով): Գիշերը կարող է տրվել լրացուցիչ շրջաբերական 300 խօսքով: Գործակալութիւնը պատասխանատու չէ յապաղման, որ կարող է ծագել դրանից:

—

Առևտրական - հեռագրական գործակալութիւնից

—

3 մարտի

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ: Կվանտունում ամեն ինչ հանգիստ է: Դալնի եկան Կօրէայի ափերի մօտ յունվարի 25-ին եապօնացիների բռնած «Արգունի» ճանապարհորդները: Նրանք վկայում են, որ սաստիկ վնասվել է «Ազումա» կրէյսէրը «Վարեագի» հետ կռւի բռնված ժամանակ. նա Սասեբօ բերվեց:

Լուրեր են պտտում, որ Անցժուի մօտ կռիւ տե-

դի ունեցաւ հետախոյզ խմբերի միջև, որը վերջացաւ ճապօնացիների փախուստով: Երկրորդ ընդհարման ժամանակ Եալուի ափերի վրա ընդհակահարութեամբ սպանվեցին թշնամու ձիեր: Ճապօնական հեծելազօրքը արագութեամբ յետ նահանջեց ոտով:

ԲԵՐԼԻՆ: Բէյխստագում գաղթականութիւնների դեպարտամենտի դերեկտօրը յայտնեց, թէ անհրաժեշտ է նոր օգնական զօրքեր ուղարկել արևմտեան Աֆրիկա, որովհետև այնտեղ եղած զօրքերը անբաւարար են Գէրէրօի ապստամբութիւնը ճնշելու համար:

ՍԷՈՒԼ: Ճապօնական կցորդը Սէուլում կօրէական կառավարութեան խորհրդական է նշանակված:

ԼՕՆԴՕՆ: Նորութիւններ չը կան պօրտ-արթուրեան շրջանից: Ճապօնացիների պատերազմական պատրաստութիւնները ցամաքի վրա առատկանում են: Կօրէայում շտապով տեղափոխում են զօրքեր, արտիլէրիա և ռազմամթերքներ:

Չէմուլպօում ափ իջաւ ճապօնական առաջին գվարդիան պրինց Ֆուշիմի հրամանատարութեամբ:

Ճապօնայի առևտուրը և արդիւնաբերութիւնը սաստիկ վնասվում են բազմաթիւ բանուորների զօրքը գնալու պատճառով:

Սէուլից հաղորդում են, թէ ճապօնացիները պահանջում են, որ կօրէական կայսերական ազարակները հայթայթեն ճապօնական զօրքին հացահատիկներ պատերազմի ընթացքում. 2000 զօրք պահպանում են ազարակները բնիկներից:

ԼՕՆԴՕՆ: Կօբէից հեռագրում են, որ Նիւչժուանում ափ իջած ճապօնացիները շուտով յարձակումն կը գործեն քաղաքի վրա: Ենթադրում են, որ ռուսները կը հեռանան դէպի Մուկդէն:

Ռուսաց «Մանջուրիա» շոգենաւը Թէյլի բէռնով ճանաչված է պատերազմական պրիզ (գրաւված է):

ՏՕԿԻՕ: Հաղորդում են, որ Ճապօնիայի ունեցած առձեռն դրամական միջոցները բաւական կը լինեն 8 ամիս պատերազմ անելու, ծախսելով ամեն օր 50 միլիօն ֆունտ (°): Ճապօնական մամուլը, Չինաստանի չէզոքութեան տեսակէտից անկանոն է գտնում Ռուսաստանի տակտիկան չինական նահանգներում Լեաօխէից դէպի արևմուտք:

ԲԵՐԼԻՆ: Այստեղի ղեկավարող շրջաններում համաձայն չեն հասարակութեան՝ ճապօնացիների պատերազմական արուեստի մասին ունեցած բարձր կարծիքի հետ և յանդիմանում են նրանց, որ անկարող եղան օգուտ քաղել առաջին աջողութիւններից, այլ բաւականացան կիսամիջոցներով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ

27 փետրվարի

Բօրսայի դիսկօնտը	6—$7^1/_2$%		ր.
Պետական 4% ռենտան	$93^1/_8$	—	»
I Խաղար. տոմսերը	354	—	»
II » »	290	—	»
III » »	252	—	»
Թիֆլիսի քաղաք. Կրեդիտ. Ընկ.	—	—	»
Բագուի » » »	—	—	»
Թիֆլիսի հող. բանկի 5%	—	—	»
» » » $4^1/_2$%	—	—	»
Բագուի նաւթ. Ընկ.	402	—	»
Կասպիական Ընկ.	4850	—	»
Մանթաշեան և Ընկ.	171	—	»

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Ուսմկերտաց համար

1. Դասատետր կրօնի ա. տարի . — 25
2. » » բ. » . — 20
3. » » գ. » . — 30
4. Հին-ուխտ դ. » . — 35
5. Նոր-ուխտ ե. » . — 40
6. Գործք առաքելոց զ. » . — 40

Ուսուցչաց համար

7. Ուղեցոյց կրօնի—հին-ուխտի (սպառ.)— —
8. » » —Նոր-ուխտի . 2—50
9. Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ. 1—50
10. » » » Ե. » — 50

Իսձ դիմողները ստանում են 1) 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղջ:

Կարելի է դիմել—1) ինձ (Коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля և 3) Книжный магазинъ «Гуттенбергъ».

55—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

Բժիշկ Կ. ՂԱԶԱՆՃԵԱՆԸ

Տեղափոխվելով Կ ա ր ս ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12, երեկոյեան 5-ից մինչև 6 ժամը:
Միխայլօվսկայա փողոց, տուն Մակիեվի:

«Արտիստիական Ընկերութեան» Դահլիճում
ՀԱԿԱԹՈՔԱԽՏԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ
բաց է առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան 5-ը:
Մուտքը 20 կօպէկ
հ. կ. 1—2

Վաճառվում է № 8
ԵԱՊՕՆԻԱ
գրքոյկը
Կազմեց Ի. Խաչատրեանց
Գինն է 3 կօպ.
Դիմել գրավաճառներին: 1—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գր. Տէր-Գրիգորեանց

Վերադարձաւ արտասահմանից և նորից ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825. (ամեն օ.) 13—15

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներին, ամեն օր առաւօտեան 12—2, երեկոյեան 5—6: Վեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանօվի, Բախչիեվի դեղատան կից:

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւնը 9—11 ժ. առաւօտը և 5—7 ժ. երեկոյեան:
Վելիամինօվսկայա փողոց, տ. Սաֆարօվի, № 13. (չ. ու. կ.) 19—50

ԳՐԻԳՕՐԻՅ ՄԱՏՎԷԵՎԻՉ
ԻՕԽՎԻԴ

Ընդունելութիւն ատամների և բերանի խոռոչի հիւանդութիւնների, ատամ հանելու, բժշկելու, պլոմբ անելու, մաքրելու և արհեստական ատամներ շինելու:
Հասցէն՝ Михайловская ул., № 108, противъ Кирки: Ընդունելութիւնը առաւօտեան 10-ից մինչև երեկոյեան ժամի 7-ը: 29—30

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
ԳԷՈՐԳ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

տեղափոխվել է Գրիբօյէդօվսկայա փողոց, տուն Միք. Անանօվի, № 17. տէլէֆօն № 1000: Հիւանդներ ընդունում է առաւօտ. 10—11 ժ., երեկոյեան 6—7 ժ. (ե. հ. կ.) 2—6

Ակքերմանի հայոց եկեղեցու համար մի փորձված սպասաւոր դպիր է հարկաւոր: Նա աւարտած պիտի լինի կամ Գէորգեան ճեմարանը, կամ Թեմական որ և է դպրոց: Եկեղեցուց ամիսը 25 րուբլի ռոճիկ, բնակարան, վառելիք, լուսաւորութիւն և ամիսը մօտ 30 րուբլի եկամուտ: Հասցէն. Аккерманъ (Бессараб. губ.) Георгію Григорьевичу Терзи. 6—10

!!ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ!!
Լոյս տեսաւ
ԵՂԲ. Գ. ԵՒ Մ. ՓՐԻԴՕՆԵԱՆՆԵՐԻ
Կովկասեան Անտառի
ՏՆԿԱՐԱՆԻ
պտղատու ծառերի պատկերազարդ կատալօգը:
Տնկարանը գտնվում է Անդրկովկասեան երկաթուղու ՍԿՐԱ կայարանի մօտ

ԿԱՏԱԼՕԳՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻԱՊԷՍ:

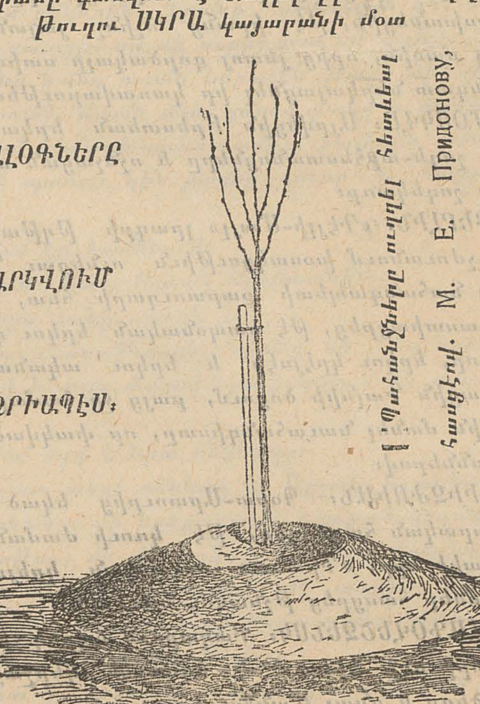

Պահանջները ուղղել հետևեալ հասցէով. М. Е. Придонову, въ Тифлисѣ, Сергіевская, 11.

(հ. կ.) 10—12

Լոյս տեսաւ բ. մասը
Անի քաղաքի

ստերէօսկոպիկ պատկերների ժողովածուն բաղկացած 50 պատկերներից, գինը 10 րուբլի: Ցանկացողները պէտք է դիմեն «Գուտտենբէրգ» գրավաճառանոցը: Նոյն տեղը ծախվում են սոյն հրատարակութեան Ա. մասը, նոյնպէս 50 պատկերներից բաղկացած, գինը 10 ր.: «Ս. Էջմիածին եւ շրջակայքը» 25 ստերէօսկոպիկ պատկերներ.—Էջմիածնի, Ճեմարանի, Զուարթնոց եկեղեցու, Գայիանէի, Հռիփսիմէի, Արարատի և այլ հետաքրքիր տեսարաններից բաղկացած:
Մի և նոյն ժամանակ աւելորդ չենք համարում յայտնել, որ մեր հրատարակած Անիի 100 պատկերների կէսից աւելին առաջին անգամն է նկարվում և լոյս աշխարհ հանվում:
1—5 Լուսանկարիչ Ա. Վրոյր

ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴՊՐՈՑՆ

աւարտած մի հայ օրիորդ ընդունում է ձեռագործի զանազան աշխատանքներ.—կանանց հագուստեղէններ, սպիտակեղէններ, թաշկինակների և սփռոցների վրա հարթակար (գլադի) ամեն տեսակ տառեր, և այլն և այլն: Պատուիրողների հասցէն թողնել «Գուտտենբէրգ» գրավաճառանոցում: 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԸ

հրաւիրվում են ընդհանուր ժողովի անցեալ 1903/4 թ. սեզօնի գործունէութեան զեկուցումը լսելու և առաջիկայ տարվայ ներկայացումների մասին խորհրդակցելու: Ժողովը տեղի կունենայ ժողովարանի ձմեռային շէնքում, կիրակի, մարտի 7-ին, առաւօտեան 11 ժամին:
հ. կ. 1—2

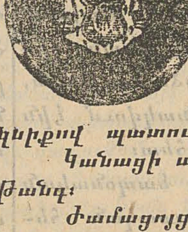

ՉԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ԷԺԱՆՈՒԹԻՒՆ: ԿԱՐԴԱՑԷՔ: «ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԱՈՒԿՑԻՕՆԸ» Վարշավայում, ծախում է չը տեսնված էժան գներով՝ ճանապարհածախսով միասին՝ 6 արժէքաւոր իրեր փոխանակ 25 ր.՝ 8 ր. 50 կ.: 1) Տղամարդու գրպանի ԺԱՄԱՑՈՅՑ 84 պրոբանի արծաթից՝ ծանր, լաւագոյն կազմով, լարվում է առանց բանալիի և ստուգված է: 2) Շղթայ՝ արծաթապատ, 3) Պարիզեան կողմնացոյց կամ արծաթէ բրելօկ՝ ըստ ցանկութեան՝ բինօկլ՝ շնորհալի տեսարաններով, 4) 56 պրոբ. ոսկուց մի մատանի, գեղեցիկ աշխատանք, 5) Նիկելից մկրատ կամ գրպանի դանակ արտասահմանեան գործ, 6) Կաշուէ պորտմօնէ 7 բաժանմունքով՝ մի կողմից մեքենայական կողպեքով, մէջը կաուչուկէ կնիքով պատուիրողի անուան և ազգանուան համար:
Կանացի արծաթէ ժամացոյց իր բոլոր պարագաներով և վզի շղթայով՝ 1 րուբլի աւելի թանգ:
Ժամացոյցը ուղարկվում է ստուգված՝ 6 տարի երաշխաւորութեամբ բանելու համար:
Պահանջները կատարվում են անմիջապէս վերադիր վճարով և առանց զրաւականի:
Դիմել „Варшавскому Аукціону", Варшава, Центральная почта, № 337.

Ձրի: Առանց վճարի:

Յ. Գ. Ամեն մի պատուիրող, որ բերել է տալիս ամբողջ յիշված խումբ առարկաները, իբրև պրեմիա ստանում է հետևեալ առարկաներից մէկը 1) Մի զոյգ իսկական սատափէ կոճակներ օսլայած շապիքի թևերի համար և ամերիկական ոսկուց մի քորոց՝ արհեստական բրիլիանտով. 2) Մի զոյգ նիկկելէ քանդվող մոմակալներ՝ գեղեցիկ շինուածքով. 3) Գրպանի էլէքտրական լապտեր. 4) Պորտսիգար սպիտակ մետաղից՝ վրան քանդակներ. 6) Կանանց գեղեցիկ նեսեսէր:
Գրագրութիւնը ռուսերէն: հինգ. ուրբ. 3—8

Продолжается подписка
на 1904 годъ
На дешевую, ежедневную вечернюю газету общест. жизни, литературы, телеграммъ, справокъ и объявленій

„ТЕЛЕФОНЪ"

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Въ Тифлисѣ: (съ доставкой)		Для иногородныхъ (съ пересылкой)	
на 12 11 и 10 мѣс.	3 р.	на 12 11 и 10 мѣс.	3 р. 50 к.
» 9, 8 и 7 »	2 р. 50 к.	« 9 8 и 7 »	3 р. » »
» 6 5 и 4 »	2 р.	» 6 5 и 4 »	2 р. 50 к.
» 3 м.	1 р. 50 к.	» 3 мѣс.	2 р. — »
» 1 м.	» » 60 к.	» 1 мѣс.	» » 75 к.

(Окраины—по соглашенію)

ВЪ РОЗНИЧНОЙ ПРОДАЖѢ НОМЕРЪ ГАЗЕТЫ СТОИТЪ 2 КОП.
Подписка принимается исключительно въ конторѣ газеты.

ТАКСА ДЛЯ ОБЪЯВЛЕНІЙ

строка петита на 1-й стр., или мѣсто заним. ею. — р. 5 к.
На остальныхъ страницахъ . . . . — р. 3 "
Траурное на 1-й страницѣ . . . . 2 р. 50 к.
" " " 4-й страницѣ . . . . 1 р. 50 к.
[Многократныя объявленія со скидкой].

Редакціонныя письма и деньги просятъ адресовать на имя редактора Н. А. Грикурова, Михайловскій пр., соб. д. № 65. 3—3

ԹԷՅԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ եւ ԸՆԿ.
ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ

Մատակարարողներ տանն ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԻՇԽԱՆ ՄԻԽԱՅԻԼ ՆԻԿՕԼԱՅԵՎԻՉԻ և Նորին Մեծութեան Պարսից Շահի

Հիմնական դրամագլուխ 6,000,000 րուբլի: Տարեկան շրջանառութիւն 20000000 րուբլուց աւելի

Շնորհիւ մեր թէյերի բարձր յատկութեան, առաւելապէս իրանց ուժեղ արոմատով, լաւ համով և թունդ գոյնով, մեր ֆիրման

ԵՒՐՕՊԱՅՈՒՄ բռնեց առաջնակարգ տեղերից մէկը մեր ծախած թէյի քանակութեամբ:

Մեր խանութներում, որոնք գտնվում են Մօսկվայում և Օդեսսայում՝ մեր սեփական շինութիւններում, աշխատում է 1500 մարդուց աւելի:

Մեր ֆիրմայի թէյը ցտնվում է Ռուսաց Պետութեան բոլոր մագազիններում:

Մեր թէյն առնելու ժամանակ խնդրում ենք պ.պ. գնողների ուշադրութիւն դարձնել մեր առևտրական մարկայի՝ նաւի՝ ճշգութեան վրա, որ հաստատված է պետութիւնից, և պահանջել Վիսօցկու թէյը՝ նաւով:

Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ գրասենեակը գտնվում է Մօսկվայում:
Բաժանմունքները.—Օդեսսայում, Վարշավայում, Ռօստովում Դօնի վրա, Եկատերինբուրգում, Խարկօվում, Թիֆլիսում, Րիգայում, Վիլնօյում, Սիմֆէրօպօլում, Նիժէգօրօդեան և Իրբիտսկի տօնավաճառներում:
Անդրկովկասի և Անդրկասպեան երկրների համար բաժանմունքը Թիֆլիսում գտնվում է Մէյդանում, Ժէլէզնի բեադ, տէլէֆօն № 32:
Ընկերութեան հասցէն Մօսկվայում և բաժանմունքներում.—Թէյի առևտրի ընկերութիւն Վ. ՎԻՍՕՑԿԻ և Կօ.
Հեռագրների համար.—«Կ Ա Ր Ա Բ Լ Ի Կ»:
Թէյ ուղարկվում է Պարկատան տրանզիտով և այդ ժամանակ յետ է ստացվում մաքսը: 9—20